

[ftm.nl](https://www.ftm.nl)

De integriteitsspagaat van de VVD FTM

Christiaan Vos

10-13 minuten

De VVD-top komt vanavond bijeen om te vergaderen over de zaak Henry Keizer. Premier Rutte nam alvast een voorschot op de conclusie van het op handen zijnde integriteitsonderzoek: hij noemde Keizer ‘integer’. Maar waar baseert hij dat op? En wat is zo’n onderzoek dan überhaupt nog waard?

Vanavond wordt de VVD-top bijgepraat over het onderzoek dat de integriteitscommissie van de VVD doet naar voorzitter Henry Keizer. Leden van het hoofdbestuur en de regiobesturen zijn daarbij aanwezig, evenals de VVD-fractievoorzitters van de Eerste en Tweede Kamer.

Ook partijleider en demissionair premier Mark Rutte woont het overleg bij. Je kunt je echter afvragen waar het bij dat gesprek dan nog over zal gaan; Rutte heeft immers afgelopen zaterdag al aangegeven hoe hij over de zaak denkt. Hij vindt zijn partijvoorzitter ‘zeker een integere man’.

Lastig vast te stellen

Maar hoe kun je ‘zeker’ vinden dat iemand integer is? Volgens mij is dat lastig vast te stellen; we kunnen nu eenmaal niet bij elkaars brein naar binnen kijken. Daarom beoordelen we andere mensen aan de hand van hun daden, althans, voor zover we die

kunnen of willen waarnemen.

{ Het mandaat van de integriteitscommissie zou wel eens tekort kunnen schieten

En juist daar zit hem de kneep. Want wat wíl de premier zien? Kijkt hij wel naar de feiten? Rutte maakt in ieder geval wel een voorbehoud. Feitelijk zegt hij: met de kennis van nu vind ik Keizer 'zeker een integere man'. Hij zegt nadrukkelijk niet dat Keizer integer ís. De premier zegt dan ook niets over het feitelijk handelen van Keizer in het concrete [dossier](#) dat Follow the Money aanlegde over Keizer's extreem lucratieve overname van miljoenenbedrijf de Facultatieve.

Er speelt echter ook een definitiekwestie op de achtergrond: wat verstaat Mark Rutte onder een integere man? Waaraan zal het handelen van Keizer getoetst gaan worden? Wat is volgens de VVD wel integer, en wat niet?

Zware taak

De integriteitscommissie van de VVD staat nu voor de zware taak om aan deze vragen invulling te gaan geven. Althans, zo lijkt het: de taakopdracht van de VVD-integriteitscommissie — zoals vastgelegd in het huishoudelijk reglement van de partij — is in werkelijkheid veel beperkter. Het mandaat van deze commissie zou wel eens tekort kunnen schieten.

De taakopdracht van de commissie is drieledig en luidt als volgt:

1. De commissie integriteit adviseert VVD-leden over integriteitsdilemma's
2. De commissie is bevoegd meldingen van (vermeende) integriteitsschendingen in ontvangst te nemen, te onderzoeken en daarover adviezen te verstrekken aan het hoofdbestuur.

3. De commissie bewaakt het integriteitsbesef binnen de partij en adviseert gevraagd en ongevraagd het hoofdbestuur over integriteitsbewustzijn.

Wat onder integriteit moet worden verstaan, wordt in het huishoudelijk reglement dus niet aangegeven. Ook in de rest van de statuten van de VVD-vereniging wordt dit niet opgehelderd. Wel is er een verrassend [document](#), te vinden op de website van de VVD, waarin vuistregels voor integriteit worden gegeven. Dit beknopte bestand handelt met name over integriteitsdilemma's, zoals het wel of niet mogen aannemen van relatiegeschenken en binnen- of buitenlandse reizen. De vuistregels over integriteit van de VVD geven voorts wat richtlijnen voor transparantie en het openlijk afleggen van verantwoording.

De vuistregels voor integriteit gaan hoofdzakelijk over het belang van de VVD zélf

Opvallend is echter dat die vuistregels hoofdzakelijk gaan over het belang van de VVD zélf. Het belang van de maatschappij komt er maar bekaaid vanaf. Niet meer dan één cryptisch zinnetje wordt er aan het belang buiten de VVD gewijd: 'Uw handelen is zodanig dat alle organisaties en burgers op gelijke wijze en met respect worden bejegend en dat belangen van partijen op correcte wijze worden afgewogen'.

Integriteitsprobleem

Zal de integriteitscommissie van de VVD zich beperken tot deze liberale integriteit, tot de binnen de partij afgestemde mores, of heeft de commissie de moed om werkelijk een moreel onderzoek in te stellen naar het feitelijk handelen van de heer Keizer? De moed, want — zo valt te lezen in de taakopdracht van de integriteitscommissie — deze moet straks verslag over de heer

Keizer uitbrengen aan, jawel, de heer Keizer. En hém adviseren. De integriteitscommissie zit door haar formele taakopdracht dus in een integriteitsspagaat.

Mark Rutte doet hier nog een schepje bovenop: hij vindt Keizer bij voorbaat al 'zeker een integere man'. Rutte handelt met die uitspraak echter zélf niet integer. Integriteit kenmerkt zich onder meer door ruimte te bieden aan tegenspraak. De uitlatingen van Mark Rutte zetten dat principe onder druk, want zijn woorden zijn ook te begrijpen als een waarschuwing aan de integriteitscommissie.

Zolang het onderzoek van de integriteitscommissie van de VVD nog loopt, mag Keizer van de premier aanblijven als voorzitter. Daarmee degradeert Rutte het onderzoek van de integriteitscommissie tot een verplicht nummertje, waar toch niks nieuws uit naar voren kan komen. Is het voorstelbaar dat Mark Rutte met de kennis van straks zijn mening over Keizer zal herzien?

De integriteitscommissie zou haar eigen integriteitsprobleem aan moeten kaarten

De integriteitscommissie zou er verstandig aan doen om vanavond haar eigen integriteitsprobleem aan te kaarten. Ze zou zichzelf los moeten zien te weken van haar partijvoorzitter en partijleider en voor moeten stellen om verslag uit te brengen aan een onafhankelijker orgaan — rechtstreeks aan de algemene ledenvergadering bijvoorbeeld, zonder tussenkomst van bestuur en partijleiding. Dat zou meer transparantie opleveren en bijdragen aan de gewenste openbare verantwoording.

Één mogelijkheid is dat de integriteitscommissie haar opdracht teruggeeft en voorstelt om het integriteitsonderzoek door een externe organisatie te laten doen; zij zou ook de opdracht tot een

onderzoek ook zelf aan een externe organisatie kunnen geven. Zo niet, dan loopt de integriteitscommissie het risico dat de uitkomst van hun onderzoek wordt weggehoond omdat de slager zijn eigen vlees heeft gekeurd.

Moreel onderzoek

De integriteitscommissie zou er in ieder geval verstandig aan doen aan te kaarten dat niet alleen onderzocht moet worden of het handelen van Henry Keizer volgens de interne regels van de VVD door de beugel kan. De integriteitscommissie zou, om recht te doen aan wat de maatschappij van de grootste partij van Nederland mag verwachten, een volwaardig moreel onderzoek uit moeten voeren. Burgers hebben er namelijk recht op te weten of hun politieke leiders zichzelf, behalve juridische, ook morele grenzen willen stellen.

In dat geval moet de commissie onderzoeken of Keizer universele waarden heeft geschonden en of hij voldoende rekening heeft gehouden met de gevolgen van zijn handelen voor de rechten, belangen en wensen van alle betrokkenen. Dat gaat een flinke stap verder dan het formele mandaat van de commissie.

"De kans is groot dat Henry Keizer het veld moet ruimen vanwege de toegenomen onvrede bij de VVD"

Mogelijk valt echter het doek voor Keizer vanavond al. Waarschijnlijk niet vanwege de miljoenendeal met de Facultatieve. Dat zou een te grote blamage zijn voor Mark Rutte. Nee, de kans is groot dat Henry Keizer het veld moet ruimen vanwege de toegenomen onvrede bij de VVD over het feit dat Follow the Money niet welkom was bij Keizer's persbijeenkomst. Dergelijk handelen alleen al zou onvereenigbaar geacht kunnen

worden met het zijn van voorzitter van de VVD. Keizer zou vanavond ook zelf tot dat inzicht kunnen komen en bloedeloos af kunnen treden. Een integriteitsonderzoek is in dat geval niet nodig, en Mark Rutte hoeft niet terug te komen op zijn uitspraak over de integriteit van Keizer. Dat zou voor de VVD een opluchting kunnen zijn.

Smoesjes

Een laatste duwtje daarvoor zou de integriteitscommissie voor haar rekening kunnen nemen. Een beproefd middel bij morele oordeelsvorming is op zoek te gaan naar drogredenen en schijnargumenten, ook wel door beroepsethici de 'smoesjes' genoemd. Smoesjes heeft Keizer er meer dan genoeg verteld. Vanavond zouden ze drie belangrijke smoesjes alvast gemakkelijk kunnen doorprikken.

De grootste smoes: op het moment dat beslist moest worden terwijl hij een dubbele pet op had, trok hij zich terug; zo verklaarde Keizer het dubbele petten-probleem tot een non-probleem. Dit is een smoesje, omdat Keizer de architect van het voorliggende besluit is geweest. Of hij wel of niet bij de acclamatie van een door hem voorgesteld besluit aanwezig is, is uiteindelijk niet zo relevant.

De informatieverstrekking aan de leden van de vereniging was op zijn minst schimmig

De misleidende smoes: Keizer laat in zijn verweer de toenmalig voorzitter en huidig penningmeester schriftelijk verklaren dat iedereen volledig was geïnformeerd. Dat is een smoesje, want waarom werd de zeer waardevolle aan Keizer verkochte onderneming dan niet op de balans van de verkopende vereniging getoond? Hierdoor werd het eigen vermogen van de

vereniging met meer dan € 19 miljoen te laag gepresenteerd en kon de vereniging bij verkoop van de onderneming een mooie boekwinst van € 12,5 miljoen aan haar leden tonen. In feite was er door de deal echter sprake van een boekverlies van ruim € 6,5 miljoen. Het verschil: € 19 miljoen dat onzichtbaar in de zakken van Keizer en zijn zakenpartners vloeide. De informatieverstrekking aan de leden van de vereniging was op zijn minst schimmig, maar waarschijnlijk volstrekt misleidend.

De mogelijk fatale smoes: Follow the Money heeft het aan zichzelf te wijten niet uitgenodigd te zijn voor de persbijeenkomst. Ze wilden niet wachten op nadere uitleg, ze creëerden een negatieve sfeer, zo van 'die dikke deugt niet, aldus Keizer. Dat is een smoesje, want feitelijk onjuist. Daarnaast wilde Keizer overduidelijk iets anders bereiken. Hij wilde kritische vragen van onze goed ingevoerde Kim en Eric voorkomen. In dat smoesje is tot nu toe dan ook niemand getrapt.

Ik benijd de leden van de integriteitscommissie van de VVD niet. Ze hebben maar een beperkt mandaat, moeten onderzoek doen naar de voorzitter van het bestuur dat hen heeft benoemd en Mark Rutte, hun partijleider, liet voorafgaand aan hun onderzoek al weten zeker van zijn zaak te zijn. Tenzij de integriteitscommissie van de VVD vanavond ballen toont, lijkt de uitslag daarmee feitelijk al vast te staan.

